

Inntekter og boligutgifter vokser i takt

En av fire norske husholdninger hadde høye boligutgifter i forhold til inntektene i 2008. Denne andelen har holdt seg nokså uendret de siste årene. Unge med lave inntekter har ofte høye utgifter i forhold til inntekten, eldre med lave inntekter er ikke utsatt i samme grad. Likevel er det de eldre som oftest synes at boligutgiftene er tyngende, mens de unge ser mer positivt på det. Sammenhengen mellom boligutgifter og inntekter plasserer norske husholdninger omtrent midt på treet sammenlignet med andre land i Europa.

Alle trenger en bolig, og de aller fleste må betale for å bo, enten det er som leietaker eller som eier. Hvor stor andel av inntekten husholdningene bruker til bolig, er et samspill mellom inntektsutviklingen, endringer i husleien og hvor mye man må betale i renter og avdrag.

Økte utgifter ...

Husleien har i gjennomsnitt økt med i underkant av 20 prosent fra 2001 til 2008, viser tall fra levekårsundersøkelsene (se tekstboks). Selv om boligprisene har steget kraftig i samme periode, med over 65 prosent (boligprisindeksen, Statistisk sentralbyrå), har ikke utgifter til renter og avdrag økt riktig så mye. Fra 2001 til 2008 har de økt med om lag 35 prosent i gjennomsnitt for eierne. Prisøkningen på bolig har mest å si for dem som har kjøpt i denne perioden. For de gjennomsnittlige boligutgiftene er kanskje svingninger i rentenivået enda viktigere. Renten var relativt høy i 2001, lå lavt i 2004 og 2005, før den igjen økte jevnt fram mot 2008.

... men også økte inntekter

De aller fleste norske husholdninger har opplevd en ganske kraftig inntektsvekst de siste årene. Fra 2000 til 2008 økte medianinntekten for norske husholdninger med 34 prosent. Medianinntekten er den inntekten som deler inntektsfordelingen i to like deler. Når boligutgiftene skal vurderes, er det interessant å se hvordan de står i forhold til inntektene. «Spiser» boligen stadig mer av inntektene, eller er det stikk motsatt, slik at det blir billigere å bo? Og er denne utviklingen lik for alle?

Både inntekter og boligutgifter varierer mellom ulike grupper i befolkningen. Vi skal først se på den generelle utviklingen, så ta for oss enkelte grupper som i utgangspunktet har lave inntekter. Hvilken belastning boligutgiftene faktisk utgjør, er ikke nødvendigvis helt objektivt målbart. For å gi et litt mer utfyllende bilde av hvordan boligutgiftene er for husholdningene, skal vi også se nærmere på hvordan de oppleves. Er de tyngende eller er de lette å bære? Til slutt skal vi se om nivået på boligkostnadene i Norge skiller seg fra det vi finner ellers i Europa.

Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper, 2002-2009

Artikkelen bygger på en årlig rapport om økonomi og levekår i ulike lavinntektsgrupper som utgis av Statistisk sentralbyrå. Rapporten dekker blant annet inntektsutvikling, inntekts sammensetning, økonomisk utsatthet, bolig og boligøkonomi og yrkestilknytning for en rekke grupper som i utgangspunktet har relativt lave inntekter. Siste utgave av rapporten kom i 2009 (Enes 2010).

Tor Morten Normann

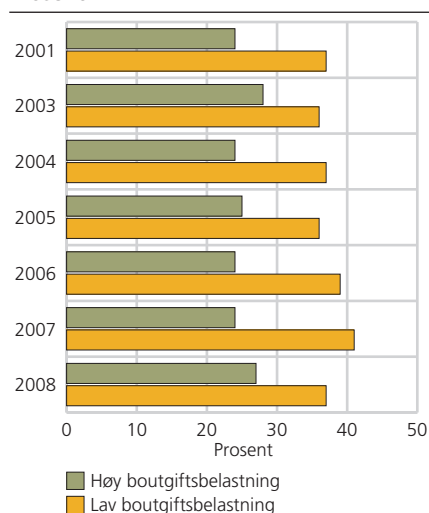
Levekårsundersøkelsene

Data om boligutgifter og inntekt er hentet fra Statistisk sentralbyrås årlige levekårsundersøkelser som gjennomføres med vekslende og repeterende tema. Disse er utvalgsundersøkelser der et tversnitt av befolkningen blir trukket ut til å delta. Tallene fra 2001 bygger på undersøkelsen med bolig og boforhold som hovedtema, der 3 250 personer i alderen 16 år og over ble intervjuet, se Vågane (2002) for dokumentasjon. Fra og med 2003 ble levekårsundersøkelsen samordnet med EU-SILC (Statistics on Income and Living Conditions), se tekstboks senere i artikkelen.

Tor Morten Normann er seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for levekårsstatistikk. Han jobber med analyser av levekårsundersøkelsene, og er fagansvarlig for EU-SILC. (tor.morten.normann@ssb.no)

Figur 1. Andel husholdninger med høy og lav boutgiftsbelastning, 2001-2008. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Svært stabilt for de fleste

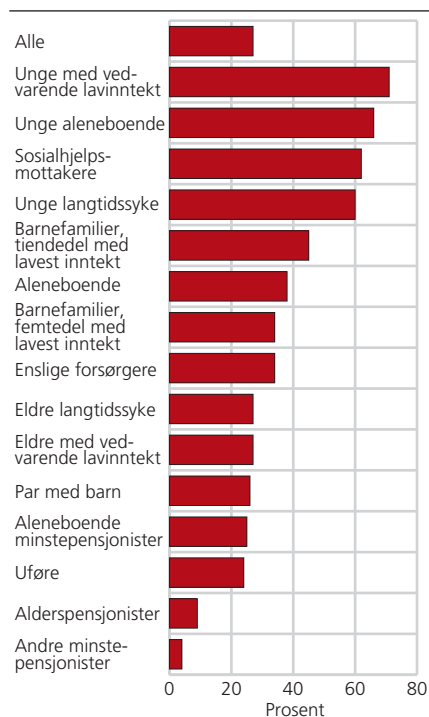
Ser vi på perioden 2001-2008, er det stabilitet i andelen med høy boutgiftsbelastning som preger bildet (se figur 1). Vi snakker om høy boutgiftsbelastning når boligutgiftene i en husholdning utgjør minst 25 prosent av inntekten (se tekstboks). Fra 2001 til 2008 gjelder dette en av fire husholdninger. Dette stemmer godt med at den relative økningen i medianinntekter og boligutgifter er nokså lik i samme periode. Endringer i både rentenivå og boligpriser ser altså ut til å ha lite å si for boutgiftsbelastningen totalt sett, sannsynligvis fordi inntektene har økt i takt med utgiftene. Det er også flere husholdninger som har lav belastning, enn det er som har høy belastning. Denne andelen er også ganske jevn, rundt en av tre husholdninger. Norske husholdninger ser altså ut til å avpasse forholdet mellom inntekter og boligutgifter i en grad som er veldig lik fra år til år.

Boutgiftsbelastning

Når vi regner boligutgifter i forhold til inntekt, summerer vi først utgiftene til husleie, renter og avdrag. Så ser vi denne summen i forhold til husholdningens samlede inntekt etter skatt, som gir et godt bilde av husholdningenes kjøpekraft. Dersom boligutgiftene utgjør minst 25 prosent av denne inntekten, sier vi at husholdningen har *høy* boutgiftsbelastning. Er andelen under 10 prosent er belastningen *lav*.

Husleie, renter og avdrag er imidlertid bare deler av den totale boligutgiften. Utgifter til for eksempel kommunale avgifter, oppvarming, elektrisitet, vedlikehold og forsikring er ikke regnet med.

Figur 2. Andel husholdninger med høy boutgiftsbelastning i ulike grupper. 2008. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2008, Statistisk sentralbyrå.

Unge med lave inntekter har høye boligutgifter

I et marked der prisen på bolig, enten om du eier eller leier, i utgangspunktet er lik for alle, vil en anta at grupper med lave inntekter har høyere boutgiftsbelastning. Muligheten til å tilpasse utgiftene til inntektene ligger delvis i valget av standard på boligen. Det vil føre for langt å gå inn på standardforskjeller her, men vi kan nevne at grupper med lave inntekter (se tekstboks) har en tendens til å bo trangere enn det som er gjennomsnittet i befolkningen.

Dersom vi holder oss kun til boutgiftsbelastning, er det likevel noen grupper som peker seg klart ut i negativ retning (se figur 2). Felles for disse gruppene er at de stort sett består av unge personer. Den gruppen som i 2008 kom dårligst ut, var yngre personer med vedvarende lavinntekt. Her hadde hele sju av ti husholdninger høy boutgiftsbelastning. Også unge (under 35 år) som bor alene, sliter med høye boligutgifter. To av tre i denne gruppen bruker over en fjerdedel av inntekten på husleie, renter og avdrag.

Sosialhjelpsmottakere og yngre langtidssyke skiller seg også ut ved at om lag seks av ti husholdninger har høy belastning. Nå skal vi merke oss at disse gruppene ikke er gjensidig utelukkende, og at det er betydelig overlapp mellom dem. Blant sosialhjelpsmottakerne finner vi for eksempel mange unge aleneboende og mange med vedvarende lavinntekt. Også blant barnefamilier med de laveste inntektene, aleneboende generelt og enslige forsørgere finner vi over tre av ti husholdninger med høy boutgiftsbelastning.

Eldre med lave inntekter har lave utgifter

Alderspensjonister og minstepensjonister er eksempler på grupper som i gjennomsnitt har lave inntekter, men høy gjennomsnittsalder, og de har stort sett lavere boutgiftsbelastning enn gjennomsnittet i befolkningen (se figur 2). Spesielt minstepensjonistene har relativt lave inntekter, men boligutgiftene er

altså også tilsvarende lave. Dette har naturligvis sammenheng med tidspunkt for etablering på boligmarkedet og hvilke boligkarrierer de ulike husholdningene har hatt.

At alder er en avgjørende faktor, ser vi også hvis vi sammenligner yngre og eldre med vedvarende lavinntekt og yngre og eldre langtidssyke i 2008. Som tidligere vist hadde de unge her til dels svært høye andeler med høy belastning, mens de litt eldre (45 år og over) befinner seg på gjennomsnittet for alle husholdninger. Det samme gjelder for uførepensjonister. De har relativt høy gjennomsnittsalder og nokså lave inntekter, men boutgiftsbelastning som for alle husholdninger under ett.

Høye utgifter for yngre med vedvarende lavinntekt

Det totale bildet viste svært lite endring i andeler med høy eller lav boutgiftsbelastning fra 2001 til 2008. Spørsmålet er om dette også gjelder for undergrupper med lave inntekter. Først ser vi på gruppen som var mest utsatt i 2008, nemlig yngre med vedvarende lavinntekt. I 2008 hadde sju av ti husholdninger i denne gruppen høy boutgiftsbelastning, og bare en av ti husholdninger hadde lav belastning. Ser vi fem år bakover i tid fra 2008, altså til 2003, finner vi så å si de samme andelene (se figur 3). For årene i mellom er også resultatet veldig likt. Yngre med vedvarende lavinntekt har altså, i likhet med befolkningen ellers, hatt et veldig stabilt forhold mellom boligutgifter og inntekter.

For de unge med vedvarende lavinntekt er det først og fremst husleien som bidrar til boligutgiftene. Det er et betydelig innslag av studenter, og knapt en av tre husholdninger eide sin egen bolig i 2008. Mange er dermed ute på leiemarkedet og blir påvirket av endringer i husleiene. Vi husker at husleiene totalt sett hadde økt med litt under 20 prosent fra 2001 til 2008. For yngre med lavinntekt må vi ta utgangspunkt i 2003, men sammenligner vi husleiene fra den gang med husleiene i 2008, økte de i gjennomsnitt med 27 prosent.

For eierne i denne gruppen har utgiftene til renter og avdrag naturlig nok svingt noe i takt med rentenivået, men totalt sett har utgiftene økt med over 30 prosent fra 2003 til 2008. Når forholdet mellom inntekter og boligutgifter likevel har vært stabilt, skyldes dette at inntektene har økt i samme periode. Dette på tross av at studielån ikke er regnet som inntekt i denne sammenhengen.

Noe økt belastning for unge aleneboende ...

I 2008 hadde unge aleneboende nest høyest andel med høy boutgiftsbelastning, det vil si 66 prosent. Går vi noen år bakover i tid, ser vi at situasjonen har forverret seg noe for denne gruppen (se figur 3). I 2001 var andelen nede på 57 prosent, mens i perioden fra 2003 til 2005 lå den litt i overkant av 60 prosent. I 2007 kan vi se et lite hopp opp til 67 prosent, og dette har altså holdt seg til 2008.

Definisjon av grupper

Vedvarende lavinntekt: Personer i alderen 18-44 år (*unge*) eller 45 år og over (*eldre*) år som bor i en husholdning med gjennomsnittlig inntekt under 60 prosent av median de tre siste årene.

Unge aleneboende: Personer 16-34 år som bor alene.

Langtidssyke: Personer 16-44 (*unge*) eller 45-66 år (*eldre*) som mottar rehabiliterings- eller attføringspenger.

Sosialhjelpsmottakere: Personer 16 år og over som bor i en husholdning der en eller flere har mottatt sosialhjelp det siste året.

Enslige forsørgere: Ikke-gifte/samboende som bor sammen med egne barn/stebarn i alderen 0-17 år.

Barnefamilier med lav inntekt: Par med barn, samlet inntekt blant laveste tidel (1. desil) eller laveste femtedel (1. kvintil) av alle barnefamilier.

Alderspensjonister: Personer som mottar ordinær alderspensjon fra NAV.

Uførepensjonister: Personer som mottar uførestønad fra NAV.

Minstepensjonister: Mottar alders-, uføre- eller etterlattepensjon og har særtillegg fra NAV.

I likhet med yngre med vedvarende lavinntekt er dette en gruppe som domineres av leietakere. Andelen eiere i denne gruppen har variert noe de siste årene, men i 2008 var det 40 prosent av de unge aleneboende som eide sin egen bolig, og de aller fleste av disse hadde lån på boligen. Det betyr at utviklingen både i husleie og i renter og avdrag vil påvirke boligøkonomien for denne gruppen.

Unge aleneboende betaler naturlig nok noe mindre i husleie enn gjennomsnittet for alle husholdninger som leier fordi de bor i mindre boliger. Husleien for unge aleneboende har også økt noe mindre enn gjennomsnittet for perioden 2001-2008. Utgiftene til renter og avdrag har naturlig nok svingt en god del med renteutviklingen. De gjennomsnittlige utgiftene til renter og avdrag for unge aleneboende eiere var nokså like i 2001 og 2008 (i 2008-kroner), selv om rentenivået var noe høyere i 2001. I årene mellom bidro lavere renter til at de gjennomsnittlige utgiftene ble lavere også for denne gruppen.

En av de viktigste årsakene til at boligutgiftene utgjør en noe større belastning for unge aleneboende i 2008 enn i 2003, er sannsynligvis inntektsutviklingen for denne gruppen.

Aleneboende er overrepresentert når vi ser på husholdninger med lavinntekt under 60 prosent av medianen i ett enkelt år (EUs mål for fattigdomsrisiko), og spesielt gjelder dette de under 35 år. Og mens andelen med lavinntekt har minket noe blant aleneboende over 35 år de siste årene, har den faktisk økt for de yngste. Dette har naturligvis også sammenheng med at andelen studenter er svært høy blant unge aleneboende.

... og for sosialhjelpsmottakere

En tredje gruppe med høy boutgiftsbelastning er sosialhjelpsmottakerne. Disse er unge, tre av fire er under 45 år, og de har i utgangspunktet en anstrengt økonomisk situasjon. På minst ett tidspunkt i løpet av året har de hatt så store økonomiske vansker at de har hatt behov for sosialhjelp. Vi vet ikke i hvilken grad boligutgifter bidrar til dette, men blant sosialhjelpsmottakeren er det altså over seks av ti husholdninger som har høy belastning. Sammenligner vi 2003 med 2008, finner vi en økning i andelen med høy boutgiftsbelastning fra 48 til 62 prosent (se figur 3). Selv om dette er en forholdsvis liten gruppe, og resultatene dermed noe usikre, er trenden klar nok. Dette understrekes også av at andelen med lav boutgiftsbelastning har gått ned fra 17 prosent i 2003 til 9 prosent i 2008.

Det flere mulige faktorer som kan bidra til denne utviklingen. Bare en av tre sosialhjelpsmottakere eier sin egen bolig, så for de fleste er husleien viktig. I løpende kroner har årlig husleie økt med 8 500 kroner fra 2003 til 2008, omregnet til 2008-kroner tilsvarer det en økning på under 10 prosent, altså mindre enn den gjennomsnittlige økningen. Økningen i utgifter til renter og

avdrag har også vært mindre for sosialhjelpsmottakere enn for befolkningen for øvrig.

Årsakene til mer anstrengt boligøkonomi må dermed ligge andre steder. Det kan for eksempel skyldes at gruppen av sosialhjelpsmottakere har endret seg i løpet av disse årene, seleksjonen har blitt strengere, og det er en gruppe med større økonomiske problemer nå enn tidligere. Andelen med årlig lavinntekt i denne gruppen har økt betraktelig de siste årene, og det kan være årsaken til at boligutgiftene spiser større deler av inntekten.

Tyngst for barnefamilier med lavest inntekt

De aller fleste barnefamilier har god økonomi, men det er forskjeller mellom ulike familietyper. Hvis vi ser på den relative inntektsutviklingen, har andelen barnefamilier med årlig lavinntekt økt de siste årene, spesielt blant enslige forsørgere.

Sju av ti enslige forsørgere eier sin egen bolig, og de aller fleste av eierne har utgifter til boliglån. Dermed er utviklingen i rentenivået viktig. I perioden fra 2001 til 2008 har det vært store svingninger i utgiftene til renter og avdrag for denne gruppen. Enslige forsørgere som er leietakere, har dessuten hatt mindre vekst i husleieutgiftene enn gjennomsnittet. Omtrent en av tre enslige forsørgere hadde høy boutgiftsbelastning i 2008. Og selv om rentenivået har svingt noe, har andelen holdt seg stabil over noen år (se figur 4). Det kan imidlertid se ut til at det relativt høye rentenivået i 2003 bidro til en forverring, da nesten halvparten av de enslige forsørgerne hadde høy belastning.

Ser vi alle barnefamilier under ett og sorterer ut den tidelen og femtedelen med lavest inntekt (se tekstboks om grupper), finner vi at de fleste husholdninger eier sin egen bolig. Rundt sju av ti i den laveste tidelen, og åtte av ti i den laveste femtedelen. Åtte av ti er for øvrig det samme som blant alle husholdninger. Når så mange er eiere, har en husleieøkning på 25 prosent fra 2003 til 2008 liten effekt på boutgiftsbelastningen for barnefamilier med lav inntekt.

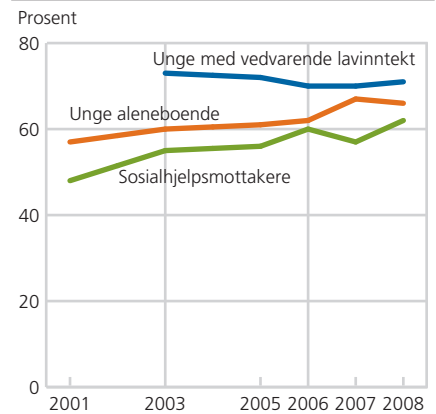
Renter og avdrag betyr mer, og for barnefamilier med lave inntekter økte utgiftene til renter og avdrag markant fra 2001 til 2003, noe som også slår ut i økt boutgiftsbelastning. Økningen fortsatte fram mot 2006 (se figur 4), og selv om andelen falt noe i 2007 som følge av lave renter, kom den ikke ned på nivået for 2001. I 2008 økte den litt igjen, og blant barnefamilier i tiendedelen med lavest inntekt hadde 45 prosent høy boutgiftsbelastning. I femtedelen med lavest inntekt er andelen med høy boutgiftsbelastning lik den for enslige forsørgere, 34 prosent.

Lite endring for pensjonister

Utviklingen i boutgiftsbelastningen for unge grupper har altså vært preget av stabilitet og delvis forverring de siste tjue årene. Hva så med de litt eldre som har relativt lave inntekter? Som nevnt har de lavere belastning, men har det blitt bedre eller verre? Svaret er: ingen av delene.

For minstepensjonistene går det et klart skille mellom de som bor alene, og de som ikke bor alene. Aleneboende minstepensjonister har generelt lave inntekter. Men dette er også en gruppe med nokså lave boligutgifter. Blant eierne er det få som har boliglån (en av ti), og det er også en god del av leierne som ikke betaler husleie (fire av ti). Det at husleien har økt en del for denne gruppen, påvirker derfor ikke den totale andelen med høy boutgiftsbelast-

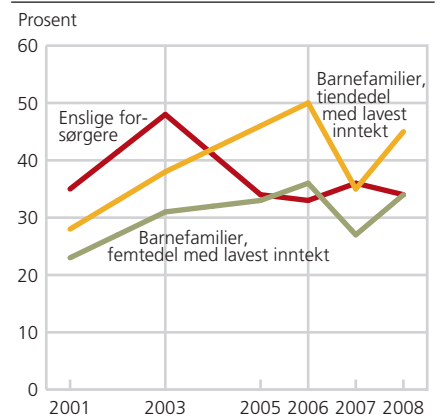
Figur 3. Høy boutgiftsbelastning for ulike grupper av unge. 2001-2008. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Høy boutgiftsbelastning for ulike typer barnefamilier. 2001-2008. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

ning nevneverdig. En av fire med høy belastning er omtrent på gjennomsnittet i befolkningen, og det har holdt seg relativt uendret fra 2003 til 2008 (se figur 5). Forklaringen ligger i at det har vært en relativt liten endring i både inntekter og utgifter. Nesten sju av ti aleneboende minstepensjonister hadde lav boutgiftsbelastning i 2008, i 2003 var andelen fem av ti.

Minstepensjonister som ikke bor alene, bor naturligvis ikke nødvendigvis sammen med en annen minstepensjonist, selv om det også forekommer. Totalt sett har de en bedre økonomisk situasjon. Inntektene er høyere og utgiftene til husleie, renter og avdrag er omtrent som for de aleneboende. Dermed var det bare 3 prosent som hadde høy boutgiftsbelastning i 2008, og denne andelen har vært tilsvarende lav de forutgående årene. Andelen med lav boutgiftsbelastning har holdt seg jevnt rundt tre av fire, og dette er bare litt over det vi finner for de aleneboende.

Hvis vi ser nærmere på uførepensjonistene, er dette en gruppe i stadig endring ved at nye kommer til, og andre går ut av gruppen, spesielt ved overgang til alderspensjon. Ser vi bort fra dette, og kun fokuserer på boligutgiftene, har disse økt mindre for uførepensjonistene enn for gjennomsnittet fra 2003 til 2008. Relativt sett har imidlertid uførepensjonistene hatt en noe svakere inntektsutvikling enn befolkningen totalt. Disse to forholdene ser ut til å oppveie hverandre når vi beregner boutgiftsbelastning. En av fire uførepensjonister har høy belastning, omtrent som befolkningen totalt. Fire av ti har lav belastning, også det ganske likt befolkningen totalt. Dette bildet har holdt seg stabilt i de fem årene vi ser på.

Opplevelsen kan ikke regnes i kroner

Stabilitet er hovedinntrykket når vi ser på forholdet mellom boligutgifter og inntekter for perioden 2001-2008, men unge aleneboende og sosialhjelpsmottakere, grupper som allerede er nokså utsatte, ser ut til å ha fått det litt strammere.

Men det objektive forholdet mellom boligutgifter og inntekter sier ikke noe om resten av husholdningens økonomi og hvordan boligutgiftene oppleves av de enkelte. Det er ikke nødvendigvis slik at boligutgiftene og den økonomiske situasjonen oppfattes som lett, selv om boutgiftsbelastningen er lav. I levekårsundersøkelsen er det også et spørsmål om i hvilken grad de samlede boligutgiftene er tyngende for husholdningens økonomi. Generelt er det en større andel som oppfatter boligutgiftene som svært eller noe tyngende, enn andelen som har høy boutgiftsbelastning. I gjennomsnitt er andelen 14 prosentpoeng høyere (se figur 6). Deler av dette kan forklares ved at de bes om å vurdere de totale boligutgiftene, da også utgifter som vi ikke har tatt med i beregningen av boutgiftsbelastning (se tekstboks).

En gruppe hvor boligutgiftene føles ekstra belastende, er blant barnefamilier, spesielt blant enslige forsørgere. Selv om boutgiftsbelastningen ikke er særlig over gjennomsnittet i befolkningen, sier hele sju av ti enslige forsørgere at boligutgiftene oppleves svært eller noe tyngende. Totalt i befolkningen sier fire av ti det samme. Dette indikerer at økonomien oppleves som trang, og at andre utgifter som strøm, avgifter, vedlikehold og så videre bidrar til en negativ vurdering av boligutgiftene. Barnefamilier har generelt et høyere forbruk på andre områder. Dette kan også bidra til at de har en mer negativ oppfatning av boligutgiftene enn hva forholdet mellom boligutgifter og inntekt skulle tilsi.

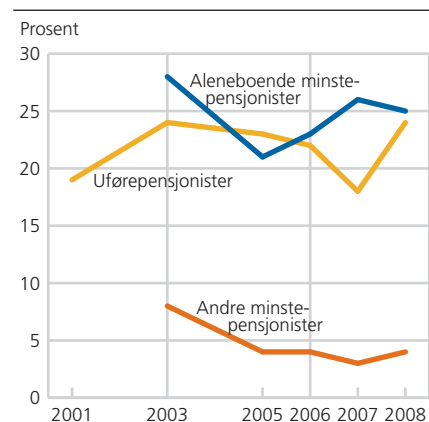
Tyngende for de litt eldre med lave inntekter ...

Tendensen til at boligutgifter vurderes som mer tyngende enn den objektive boutgiftsbelastningen skulle tilsi, finner vi også i grupper med høy gjennomsnittsalder og lave inntekter, blant annet blant minstepensjonister og uførepensjonister. Den største forskjellen mellom objektiv belastning og subjektiv vurdering finner vi blant langtidssyke 45-66 år. Her vurderer to av tre boligutgiftene som tyngende, og det er 39 prosentpoeng høyere enn andelen med høy boutgiftsbelastning. Selv om vi ikke kan forklare denne forskjellen, kan vi tenke oss at svekket helse og usikkerhet med hensyn til inntekt bidrar til at opplevelsen blir så negativ. Blant yngre langtidssyke finner vi ikke samme tendens. Selv om boutgiftsbelastningen her er vesentlig høyere, er det også stort samsvar mellom andeler med høy belastning og negativ oppfatning av boligutgiftene. Det ser vi også blant sosialhjelpsmottakere.

... ikke i samme grad for de unge

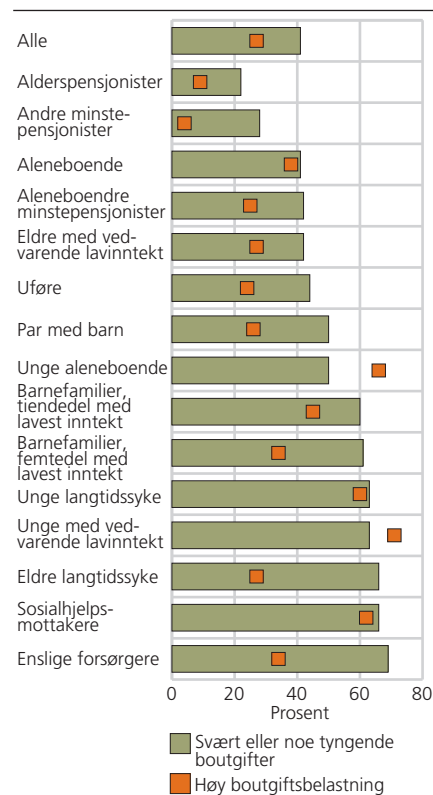
Bare i to grupper oppleves boligøkonomien som bedre enn hva den objektivt målte belastningen skulle tilsi, og det er i de to gruppene med høyest boutgiftsbelastning: yngre med vedvarende lavinntekt og unge aleneboende. Her er andelen som vurderer utgiftene som svært eller noe tyngende, lavere enn andelen med høy boutgiftsbelastning. Deler av forklaringen kan være innslaget av studenter, spesielt blant yngre med lavinntekt, og kan forklares med måten inntekt er definert og målt på her. Vi kan forvente at studentene regner studielån som del av sitt disponible beløp og tar dette med i vurderingen av hvilken belastning boligutgifter utgjør. Studielån er ikke regnet som en del av inntekten. Yngre med lavinntekt og unge aleneboende er også de gruppene som oftest mottar private overføringer, noe som heller ikke er regnet med i inntekten.

Figur 5. Høy boutgiftsbelastning for ulike grupper av pensjonister. 2001-2008. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 6. Andel med høy boutgiftsbelastning og svært eller noe tyngende boligutgifter i ulike grupper. 2008. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2008, Statistisk sentralbyrå.

Høyest belastning i Nederland og Danmark

Til slutt skal vi heve blikket litt og se hvordan boligutgiftene i norske husholdninger er i forhold til andre land i Europa. Disse tallene baserer seg på den europeiske levekårsundersøkelsen EU-SILC 2006 (se tekstboks), og her er også andre boligutgifter som offentlige avgifter, elektrisitet og gass, vedlikehold med videre inkludert, slik at dette skal representere den totale utgiften til bolig (Normann, Rønning og Nørgaard 2009). Vi kan også merke oss at det kun er renter på boliglån som er med, ikke avdrag, siden dette kan regnes som sparing. Her er husholdninger som bruker fra 25 til 49 prosent av sin disponible inntekt til bolig, definert med høy boligutgiftsbelastning. Husholdninger som bruker 50 prosent eller mer, har svært høy belastning.

Levekårsundersøkelsen EU-SILC

Survey on Income and Living Conditions (EU-SILC) er en årlig europeisk utvalgsundersøkelse om inntekt og levekår. Undersøkelsen er samordnet av EUs statistikkorgan Eurostat. I Norge har undersøkelsen et bruttoutvalg på om lag 8 900 personer i alderen 16 år og over, bosatt i Norge utenfor institusjon. Undersøkelsen gir opplysninger om økonomi, boforhold og boligøkonomi, opplysninger om arbeidssituasjon og arbeid siste kalenderår. Til undersøkelsen knyttes også en rekke opplysninger fra registre, blant annet om inntekt og utdanning. For nærmere beskrivelse av undersøkelsen, se Andersen mfl. (2006) eller Eurostat (2008).

Regnet på denne måten har 29 prosent av norske husholdninger høy eller svært høy boutgiftsbelastning. I europeisk sammenheng er det omtrent midt på treet (se figur 7). Nederland kommer dårligst ut på denne indikatoren med 65 prosent, men også i Danmark har 60 prosent av husholdningene høy belastning regnet på denne måten. Av våre naboland ligger også Sverige (35 prosent) og Island (33 prosent) noe over Norge, mens i Finland er det en mindre andel husholdninger med høy boutgiftsbelastning (25 prosent). Totalt i Europa har husholdninger i Luxembourg, Spania, Portugal og Irland lavest belastning, under 20 prosent i alle disse landene.

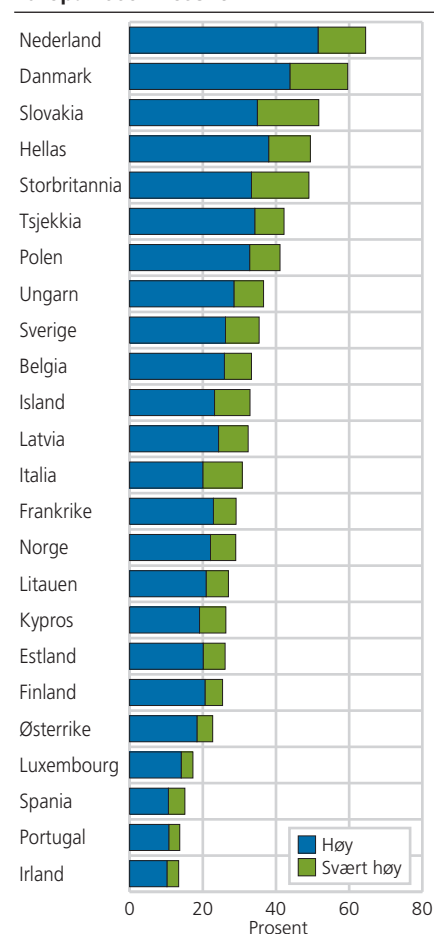
Opplevelsen nyanserer bildet

Vi har tidligere nevnt at et objektivt mål ikke nødvendigvis gir det hele og fulle bildet. Den subjektive oppfatningen kan bidra til flere nyanser. Fokuserer vi på våre naboland i Norden, finner vi at danske husholdninger, som objektivt sett har den høyeste boutgiftsbelastningen, likevel har den mest positive vurderingen av hvilken byrde boligutgiftene utgjør. Motsatt har finske husholdninger den objektivt laveste boutgiftsbelastningen, men den mest negative vurderingen av byrde.

Det er likevel klar sammenheng mellom de objektive og de subjektive målene. Økende boutgiftsbelastning fører til økt egenvurdert byrde i alle nordiske land. Men bare fire av ti danske husholdninger med svært høy boutgiftsbelastning oppfatter boligutgiftene som tyngende. Til sammenligning ser vi at seks av ti finske husholdninger med lav boutgiftsbelastning oppfatter boligutgiftene som tyngende. Det subjektive målet gir dermed helt andre forskjeller mellom land enn det objektive målet skulle tilsi, uten at vi har noen gode forklaringer på hva dette kan skyldes.

Figur 7. Andel husholdninger med høy eller svært høy boutgiftsbelastning. Europa 2006. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2006, Eurostat.

Referanser

Andersen, Arne, Tor M Normann og Elisabeth Ugreninov (2006): *Intermediate Quality Report EU-SILC 2004. Norway*, Documents 2006/13, Statistisk sentralbyrå.

Eurostat (2008): Description of SILC user database variables: cross sectional and longitudinal. Version 2006.1 from 01-02-08. European Commission, Eurostat, Directorate F, Unit F-3.

Normann, Tor Morten, Elisabeth Rønning og Elisabeth Nørgaard (2009): *Utfordringer for den nordiske velferdsstaten – sammenlignbare indikatorer*, NO-SOCO Nordisk Sosialstatistisk Komité 41:2009.

Statistisk sentralbyrå (20. april 2010): «Boligprisene opp 3,4 prosent» (<http://www.ssb.no/bygg/boeiendom.shtml>).

Vågane, Liva (2002): Samordnet tverrsnittundersøkelse 2001 – Tverrsnittundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport, Notater 2002/56, Statistisk sentralbyrå.

Enes, Anette Walstad red. (2010): *Økonomi og levkår for ulike lavinntektsgrupper 2009*, Rapporter 3/2010, Statistisk sentralbyrå.